

Mag aansprakelijkheid voor opzet en grove schuld worden uitgesloten? (HR 7 december 2001)

In de rechtsliteratuur woedt geruime tijd een discussie over de vraag of een zinsnede met de strekking 'behoudens de gevallen waarbij de schade een gevolg is van opzet of grove schuld (bewuste roekeloosheid) van het bedrijf of haar bedrijfsleiding' in een exoneratieclausule moet worden opgenomen teneinde te voorkomen dat bij afwezigheid van deze relativering de clausule nietig is in het licht van het bepaalde in artikel 3:40 BW.

In een geschil waarbij een partij zich op een clausule beriep, waarbij een dergelijke zinsnede ontbrak, oordeelde de rechtbank dat de gebruiker van deze voorwaarde zich hier niet op kon beroepen, omdat deze zo ruim was geformuleerd dat iedere aansprakelijkheid, zowel die voor opzet en grove schuld, wordt uitgesloten en dat niet is gebleken van omstandigheden die zulk een algehele uitsluiting van omstandigheden kunnen rechtvaardigen. Het hof oordeelde dat de bepaling weliswaar zo geformuleerd is dat iedere aansprakelijkheid wordt uitgesloten, doch dat zulks op zichzelf nog niet meebrengt dat aan de gebruiker een beroep op de clausule moet worden ontzegd en dat dit slechts anders zou zijn indien het beding met zoveel woorden de aansprakelijkheid voor schade in geval van opzet en grove schuld mede zou uitsluiten. In cassatie bleef 's hofs oordeel in stand.

In zijn arrest van 12 december 1997, NJ 1998, 208 oordeelde de Hoge Raad reeds dat een exoneratieclausule buiten toepassing dient te blijven wanneer een beroep daarop in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn en dat zulks in het algemeen het geval zal zijn indien de schade is te wijten aan opzet of bewuste roekeloosheid van de schuldenaar. Hiermee leek de Hoge Raad volgens ons al het signaal af te geven dat dergelijke kwesties over de boeg van artikel 6:248 lid 2 BW worden beslecht, in de plaats van via het bepaalde van artikel 3:40 BW (nietigheid vanwege strijd met openbare orde en of goede zeden). Het hof lijkt in de onderhavige zaak via *uitleg* evenmin de kant van een wettelijke nietigheid op te willen: een oordeel dat wij kunnen onderschrijven.